

ÇİN VE RUSYA ARASINDAKİ EKONOMİK ORTAKLIK - 13.04.2023

Deniz ÜNVER

Blog No: 51
13.04.2023

Deniz ÜNVER

Bağımsız Araştırmacı

Mart ayı sonunda Çin Devlet Başkanı Şi Cinping, Rus mevkidaşı Vladimir Putin ile görüşmek üzere Rusya'yı ziyaret etmiştir**[1]**. Bu görüşmenin ardından her iki Başkan da Çin ve Rusya'nın ekonomi ve iş alanında daha fazla iş birliği yapacağını ilan etmiştir**[2]**. Dolayısıyla ikili ticaretin geliştirilmesi, enerji konusunda iş birliği ve gıda güvenliğinin sağlanmasının her iki liderin de gündeminde olduğu ifade edilmiştir**[3]**. Bunların yanı sıra, yerel para birimlerinin kullanılması da Çinli ve Rus mevkidaşlar arasındaki görüşmenin bir diğer önemli konusu olmuştur. Görüşmenin iki ülke arasında istikrarlı bir şekilde artan ekonomik iş birliğini daha da ileriye taşıması beklenmektedir**[4]**.

Halihazırda Pekin ve Moskova tarihlerinin hiçbir döneminde olmadığı kadar yakın ilişki içerisindedir. Bu yakınlık iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilere de yansımaktadır. Bu bağlamda Rusya ve Çin arasındaki ekonomik iş birliğinin daha fazla incelenmesi gerekmektedir.

İki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin tarihçesi nispeten yeni sayılabilir. Çin ve Rusya arasındaki diplomatik ilişkilerin başlangıcı 1991 yılına, yani Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılmasından sonrasına dayanmaktadır**[5]**. 2012 yılında Şi Cinping Çin'de iktidara gelmiştir ve Rusya, Çin'in kilit müttefiki olmaya başlamıştır**[6]**. Taraflar 2012'den bu yana ekonomi alanındaki iş birliklerini güçlendirmiştir. Ardından 2014 yılında Pekin ve Moskova çıkarlara dayalı iş birliği seviyesini geliştirmeye ve bu ilişkiyi

uygulamada ilerletmeye başlamıştır**[7]**.

Ancak Çin ve ABD arasındaki ticaret savaşının 2018'de başlaması nedeniyle o yıl Çin ve Rusya arasındaki ekonomik ilişkiler için bir dönüm noktası olmuştur. Batı tarafından uygulanan yaptırımlar 2018 yılından itibaren her iki ülkenin de ekonomisini etkilemiştir**[8]**. Yani 2018'den sonra iki ülke arasındaki ekonomik iş birliği Batı'nın yaptırımları nedeniyle artmaya başlamıştır.

Öncelikle iki ülke arasındaki ticaret üst düzeydir. Çin 13 yıldır Rusya'nın en büyük ticaret ortağı konumundayken Rusya Çin'in ticaret ortakları listesinde 10uncu sırada yer almaktadır**[9]**.

2022 yılında Çin ve Rusya arasındaki ikili ticaret bir önceki yıla göre %29,3 oranında artarak geçen yıl 190,3 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır**[10]**. Ayrıca Rusya'dan yapılan ithalat da %43,4 oranında artış göstermiştir**[11]**.

Özellikle enerji ve yüksek teknoloji ürünleri Çin ve Rusya arasındaki ticari ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır. Çin, 2022 yılında Rus enerji ürünlerinin en büyük alıcısı olurken Rusya da bilgisayar çipleri, akıllı telefonlar, üretim ekipmanları ve arabalar gibi Çin'in yüksek teknoloji ürünlerini satın almıştır**[12]**. Dolayısıyla Çin'in ithalatının yarısını oluşturan ham petrolün Çin-Rusya ticaretindeki en değerli ürün olduğunu belirtmek gerekmektedir**[13]**. Çin, Suudi Arabistan'dan sonra Rus ham petrolünün en büyük ikinci ithalatçısıdır**[14]**. 2022 yılında Çin ticaretinde Rusya'dan yapılan ham petrol ithalatı hacim olarak %8 oranında artmıştır**[15]**.

İki ülke arasındaki ekonomik ortaklığın bir diğer önemli noktası da yerel para birimlerinin kullanılmasıdır. Hem Çin hem de Rusya, ABD'nin Doları ekonomik baskı uygulamak ve rakip ülkelerin ekonomilerini zayıflatmak için kullandığını iddia etmektedir. Bu nedenle Çin ve Rusya yerel para birimlerinin kullanımını yaygınlaştırmak için çeşitli çabalar sarf etmektedir. Nitekim uluslararası ticarette ABD Doları yerine yerel para birimlerinin kullanılmasına yönelik anlaşma, Çin ve Rusya arasındaki ikili ticarette yeni bir boyut açmıştır. 2018 yılından bu yana Çin'in dolarsızlaştırma hamleleri devam etmektedir. Rusya da 2019'dan bu yana dolar varlıklarını dolardan Çin Yuanına çevirmeye başlamıştır**[16]**. Rusya 2022 başlarında ise Ukrayna'da başlayan savaşla birlikte özellikle ekonomisini gerileten Batı yaptırımları nedeniyle dolarsızlaştırma girişimlerini yoğunlaştırmıştır. Bu nedenle geçen yıl iki ülke doğal gaz ticaretinin yarısının Yuan, yarısının da Ruble ile yapılması konusunda anlaşmaya varmıştır**[17]**. Bu anlaşmadan bu yana Çin-Rusya ticaretinin yaklaşık dörtte biri taraflar arasında Ruble ve Yuan cinsinden gerçekleşmiştir **[18]**. Rusya ve Çin'in dolarsızlaşma hamleleri küçük bir yüzdeyle de olsa Suudi Arabistan ve Latin Amerika ülkeleri tarafından takip edilmiştir.

İki ülke, uluslararası finansal sistemin üzerindeki Dolar egemenliğini zayıflatmanın yanı sıra ABD'nin uluslararası ekonomi üzerindeki kontrolünü zayıflatmak için de alternatif finansal kurumlar ve işleyişler yaratmaya çalışmaktadır**[19]**. Rusya'nın SWIFT sisteminden çıkarılmasından kısa bir süre sonra bu sisteme alternatif bir sistem oluşturma çabaları bu motivasyonla açıklanabilmektedir.

Ayrıca taraflar, 2018'den bu yana ekonomik iş birliklerini yoğunlaştırmak amacıyla enerji,

altyapı, tarım, finans ve teknoloji**[20]** alanlarında iş birliğini daha da geliştirmek için birçok anlaşma imzalamıştır. Örneğin 2021 yılında Moskova ve Pekin, Ay'da özerk bir kalıcı araştırma üssü kurulmasına ilişkin bir Mutabakat Zaptı imzalamışlardır**[21]**.

Dahası her iki ülke de gelişmekte olan ülkelerdeki altyapı projeleri, yatırımları ve ticaretleri aracılığıyla ciddi ekonomik nüfuza sahiptir. Örneğin, 43 Sahraaltı Afrika ülkesi, bir trilyon Dolar değerinde bir altyapı projesi olan Çin liderliğindeki Kuşak ve Yol Girişimi'nin (KYG) bir parçasıdır**[22]**. Rusya açısından Cezayir, Angola, Burkina Faso, Mısır, Etiyopya, Fas ve Uganda gibi Afrika ülkeleri, büyük ve küçük silahlar da dâhil olmak üzere Rus askeri teçhizatının ithalatçılarıdır**[23]**. Ayrıca Afrika'nın petrol ve doğal gaz endüstrilerinde de Rusya'nın ciddi yatırımları bulunmaktadır**[24]**. Tıpkı Afrika'da olduğu gibi Orta Doğu bölgesi de iki ülkenin sağlam ekonomik varlık ve çıkarlara sahip olduğu bir başka alandır.

Genel anlamda Çin ve Rusya arasındaki ekonomik ortaklığın yoğunlaştığı ve köklü bir geçmişi olmamasına rağmen 2018'den bu yana gelişmekte olduğu sonucuna varılabilir. Söz konusu ikili, ağırlıklı olarak enerji ve yüksek teknoloji ürünlerinin ticaretini yapmaktadır ve bu ekonomik iş birliği altyapı, tarım ve teknoloji gibi diğer alanlarda da kendini göstermektedir. Her iki ülke de Afrika ve Orta Doğu'da olduğu gibi yatırımlar ve altyapı projeleri aracılığıyla gelişmekte olan ülkelerdeki etkilerini arttırmaktadır. Ayrıca Pekin ve Moskova, uluslararası ticarette yerel para birimlerinin kullanımını yaygınlaştırmak için dolarsızlaştırma hamlelerinde de iş birliği yapmaktadır.

**Resim*: https://www.china-briefing.com/news/russia-china-bilateral-trade-up-30-9-in-2021/

[1] Ji Siqi, What is the trade, investment relatioship between China and Russia?, *South China Morning Post*, March 22, 2023, https://www.scmp.com/economy/global-economy/article/3214285/what-trade-investment-relationship-between-china-and-russia

[2] Evelyn Cheng, China and Russia Affirm Economic Cooperation for the Next Several Years, *CNBC*, March 22, 2023, https://www.cnbc.com/2023/03/22/china-and-russia-affirm-multi-year-economic-cooperation.html

[3] *Age*.

[4] Siqi, What is the trade, investment relatioship between China and Russia?.

[5] Liu Yiwen and I.V. Pustokhina, "Sino-Russian Economic Cooperatiom: Challenges and Prospects., *ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ*(2020), p. 60.

[6] Patricia M. Kim, The Limits of the No Limits Partnership- China and Russia Cant Be Split, But They Can BeThwarted, *Foreign Affairs*, March-April 2023, p.96.

[7] Yiwen and Pustokhina, "Sino-Russian Economic Cooperatiom: Challenges and Prospects.

[8] *Age*.

[9] Siqi, What is the trade, investment relatioship between China and Russia?.

[10] *Age.*

[11] *Age.*

[12] *Age.*

[13] *Age*.

[14] *Age.*

[15] *Age*.

[16] Kim, The Limits of the No Limits Partnership- China and Russia Cant Be Split, But They Can BeThwarted.

[17] Siqi, What is the trade, investment relatioship between China and Russia?.

[18] Kim, The Limits of the No Limits Partnership- China and Russia Cant Be Split, But They Can BeThwarted.

[19] *Age.*

[20] *Age.*

[21] Namrata Goswami, The Strategic Implications of the China-Russia Lunar Base Cooperation Agreement, *The Diplomat*, March 19, 2021, https://thediplomat.com/2021/03/the-strategic-implications-of-the-china-russia-lunar-base-cooperation-agreement/

[22] Mercy A. Kuo, China- Russia Cooperation in Africa and the Middle East, *The Diplomat*, April 3, 2023, https://thediplomat.com/2023/04/china-russia-cooperation-in-africa-and-the-middle-east

[23] *Age.*

[24] *Age.*

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÜNVER, Deniz. 2026. "ÇİN VE RUSYA ARASINDAKİ EKONOMİK ORTAKLIK - 13.04.2023." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2023 / 51. Nisan 13. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/Blog/CİN-VE-RUSYA-ARASINDAKI-EKONOMİK-ORTAKLIK-13-04-2023

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır